

15.3

ONSDAGSSERIEN 11

Musikhuset kl. 19.00

Hannu Lintu, dirigent
Olli Mustonen, piano

Joonas Kokkonen: Symfoni nr 4 21 min

I Moderato

II Allegro

III Adagio

Sergej Prokofjev: Pianokonsert nr 2 g-molli op.16 31 min

I Andantino (tässä: Andantino – Allegretto)

II Scherzo (Vivace)

III Intermezzo (Allegro moderato)

IV Final (Allegro tempestoso)

PAUS 20 min

Bohuslav Martinů: Symfoni nr 4 33 min

I Poco moderato – Poco allegro – Allegro

II Scherzo (Allegro vivo – Moderato – Allegro vivo)

III Largo

IV Poco allegro

Paus ca kl. 20.05. Konserten slutar ca kl. 21.15.

JOONAS KOKKONEN (1921–1996): SYMFONI NR 4

Uruppförandet av Joonas Kokkonens fjärde symfoni ägde rum i samband med kompositörens 50-års jubileums-konsert som arrangerades av Radions symfoniorkester. Till detta tillfälle hade man även bett om ett nytt verk av kompositören. Detta verk blev slutpunkten för Kokkonens stilistiska utveckling som hade börjat i det efter-krigstida moderna tänkandets tecken och sedan fortsatt med dodekafoni och slutligen utmynnat i fritonalitet i fjärde symfonin och operan *De sista frestelserna* (1975).

I fjärde symfonin har alla element utformats så att de organiskt tjänar ett gemensamt mål, vilket kanske var idealet för Konsensusfinland. Denna tanke fungerar i musiken och allting är sömlöst hopfogat i verket, exempelvis den funktionella orkestreringen som inte kan särskiljas från det tematiska tänkandet. I något sammanhang beskrevs Kokkonens fjärde symfoni som "nyromantisk" men trots de proportionerliga kvaliteterna i musiken kom ändå Paavo Heininen med en mera träffande beskrivning, då han kallade den för "objektiverande expressionism".

Första satsen (Moderato) börjar med en förebådande ansats, varefter symfonins centrala element breddas ut för lyssnarna, framförallt kombinationen C-E-Ass som styr motivarbetet. Öppningsatsen domineras länge av en väntande stämning som ger vika för ett avancerande rytmiskt tema i strå-

karna. Då motivet får blecket som pansar och växer till en marsch blottar det sin krigiska natur. Till denna bidrar strå-karna med en andäktig och vemodig dimension. Då satsen i slutet sjunker tillbaka till den väntande stämningen, har dessa karaktärer har fogats permanent till varandra.

I den mellersta satsen (Allegro) är Kokkonen så fartfylld som han bara kan – och urbant svängande. I starten finns det drag av ett hemlighetsfullt och demoniskt scherzo. Ur fräsande stråkar, pinglande slagverk och dansanta korta teman växer manlig rörelseenergi. Allting kulminerar i slutet med ett koralliknande crescendo som kompletteras med en snärtig slutspurt.

Kokkonen hade avslutat sin första och sin tredje symfoni med en långsam sats och hade nu planer att göra det annorlunda, men en organisk symfoni har sin egen vilja. Sista satsen (Adagio) är långsammare än den första. Den växer och går mot en kris, långsamt och tålmodigt utgående från ingredienser som presenterats tidigare. Slutligen pressas musiken ihop i rivande dissonanser för att sedan stillsamt och hoppfullt öppna sig i dur.

SERGEJ PROKOFJEV (1891–1953): PIANOKONSERT NR 2

Fram till 1930-talet turnerade Prokofjev världen runt som kompositör och pianist. Pianokonserterna var hans bravur-nummer och omedelbara uttryck för hans publika person. Andra pianokon-

sertens noter försvann i revolutionens kalabalik och kompositören skrev om verket ur minnet i Paris 1924.

Första satsen (Andantino – Allegretto) börjar med pianots presentation av ett lyriskt, nostalgiskt och berättande ("narrante") tema, som får ytterligare eteriska nyanser av orkestern. Det andra temat är mera typiskt, ett skuttande och nyckfullt motiv för pianot som orkestern fogar sina beslutsamma kommentarer till. Genomföringen är helt och hållet ägnad åt det första temat och soloinstrumentet: detta blir en av den moderna pianolitteraturens allra mest monumentala kadenser, där instrumentets sonoritet fås att svälla ut till de ytters- ta gränserna. Återtagningen är koncentrerad och slutar utmattad.

Scherzot (Vivace) är ett typexempel på Prokofjevs toccatastil, ett mekaniskt knäppande perpetuum mobile, en praktfull svängom. I den andra mellansatsen (Intermezzo: Allegro moderato) marscherar orkestern surmulen som något slag av förhistorisk trupp, men pianot bjuder även på sarkastiska drag i den mäktiga bilden. Snart går även pianot med i klubbekrigarnas procession, som i slutet försvinner bortom synhåll.

Finalen (Allegro tempestuoso) är full av ihållande från energi. Sonatformen är nu byggd som traditionen bjuder och det andra temat går i enkel folkton. Genomföringen bygger igen på detta långsammare tema och i den drömliknande kadensen är det som om rörelsen stannade upp. Men så startar den igen för att sedan samla sig i slutcrescendot i mullrande drösar av energi.

BOHUSLAV MARTINŮ (1890–1959): SYMFONI NR 4

Alla Martinůs symfonier kom till och uruppfördes i USA. Fjärde symfonin komponerades på beställning av Philadelphia Orchestra och Eugene Ormandy, efter att utgången av andra världskriget avgjorts i Europa. Verket har inget program men det verkar uppenbart att världshändelserna har bidragit till dess för det mesta optimistiska och livsbejakande karaktär.

Många och mycket i Martinůs fjärde symfoni är instinktivt eller självklart, liksom den klassiska fyrsatsiga strukturen eller orkesterbesättningen som kryddats med piano och slagverk. Musiken andas en spontan omedelbarhet som var resultatet av att Martinů lärt sig att färdigkomponera sina verk innan han skrev ut dem.

I första satsen (Poco moderato) ställer Martinů lyriska och rytmiska idéer mot varandra och låter energiströmmar växa fram ur spänningen dem emellan. Varm B-dur och ett skickligt motivarbete för musiken från vemodiga till uppslupna och hemlighetsfulla stämningar, medan två stora crescendo påminner om livets underströmmar.

Scherzot (Allegro vivo) startar nervöst och fagotterna introducerar ett tema som snart marscherar framåt med full militärisk effektivitet. Kompositören var speciellt förtjust i det mellersta avsnittets (Moderato) enkla och tjeckiskt klingande melodi som utformas av stråkarna tills träblåsarerna tar över.

Upprepningen av scherzoavsnittet plä-
terar satsen med ett perkussiv brak.

Långsamma satsen (Largo) börjar
som den första satsen med en skval-
pande vinjett men utgående därifrån
börjar nu en mörk melodisk fjärd som
får ett kammarmusikaliskt detaljarbete
(stråktrio) över sig. Genom satsen går
ett rörande hymnmotiv vars trängande
och mystiska drag framhävs av accen-
tuerad kromatik. Motivet växer stadigt
och når en andaktsfull höjdpunkt men
den allra skönaste stunden är kanske
ändå satsens uppläsnings slut med
glimtar av hopp.

Finalen (Poco allegro) kör i gång med
dystra tongångar, men första och an-
dra satsens rytmiska initiativ får utlopp
i form av oemotståndliga symboler
för livskraft. Den långsamma satsens
stämning återkommer å sin sida i ett
hymnliknande tema i stråkarna som
också dras vidare av en oemotståndlig
rörelse. Symfonin är alldeles tydligt hos
Martinů ett uttryck för rörelsens ound-
viklighet och vilka hinder som än ställs
upp, klingar slutets C-dur över det hela.

Antti Häyrynen

HANNU LINTU

Hannu Lintu tillträdde som Radios
symfoniorkesterns åttonde chefsdi-
ri-gent i augusti 2013 och fortsätter
där-med sitt tidigare fram gångsri-
ka mång-åriga samarbete med RSO.
Före RSO var Hannu Lintu konstnärlig
ledare för Tammerforsfilharmonin
och chefsdiri-gent för Helsingborgs
Symfoniorkester. Därtill har han varit

förste gästdirigent för Irish National
Orchestra. Lintu ar-betar regelbun-
det även med kammar-orkestern
Avanti! och var konstnärlig ledare för
Avantis sommarfestival 2005. Utöver
de viktigaste inhemska orkestrarna
har Lintu dirigerat bl.a. Philharmonia
Orchestra i London, BBC Scottish
Symphony Orchestra, sym-foniorkest-
rarna i Cleveland, Houston, Minnesota,
Detroit och St. Louis, ra-dioorkestrar-
na i Leipzig och Köln samt Orchestre
National de Lyon.

Hannu Lintu har gjort ett flertal in-
spelningar för skivmärkena Ondine,
Naxos, Avie och Hyperion. Många
av hans skivinspelningar har fått
pris i hemlandet och utomlands. En
Grammy-nominering fick Lintu för
premiärinspel-ningen av Einjuhani
Rautavaaras ope-ra Kaivos (Gruvan).
RSO och Hannu Lintu har även spelat
in musik av bl.a. Fagerlund, Berio och
Messiaen. Skivan med György Ligetis
violinkonsert och orkesterverk ut-
nämndes till Editor's Choice i tidskrif-
ten Gramophone i fe-bruari 2014.

Hannu Lintu har studerat piano- och
cellospel först vid Åbo konservatori-
um och senare vid Sibelius-Akademien,
där hans lärare i orkesterdirigering var
Jorma Panula, Atso Almila, Eri Klas och
Ilja Musin. Han har kompletterat sin ut-
bild-ning bl.a. vid sommarakademien
i Siena för Myung Whun Chung. Han
vann Den nordiska dirigenttävlingen
1994.

OLLI MUSTONEN

I Olli Mustonens person förenas verksamheten som pianist, dirigent och kompositör på ett enastående sätt till en komplett musiker. Han började studera musik i fem års ålder och hans viktigaste lärare var Ralf Gothóni och Eero Heinonen samt tonsättaren Einojuhani Rautavaara. Sedermera har karriären fört honom till alla betydande konserterstrader i världen där han gett egna pianoaftnar och uppträtt som solist med de förnämsta orkestrarna.

Under de senaste säsongerna har Mustonen uppträtt som solist med bl.a. London Symphony Orchestra och Mariinskijteaterns orkester, New York Philharmonic och Frankfurter Rundfunkorkester. Som dirigent har han under de senaste åren samarbetat med inhemska orkestrar samt med bl.a. Jerusalems symfoniorkester, Orchestra della Toscana i Florens, operaorkestern i Genève, WDR-symfoniorkestern i Köln, Melbourne Symphony Orchestra, Tjajkovskijsymfoniorkestern i Moskva, Northern Sinfonia, Japanska radions symfoniorkester, Estniska nationalorkestern och Staatskapelle Weimar. Med Helsingfors Festivalorkestern som han själv har grundat har han turnerat i Mellaneuropa, Japan och Kina.

I Mustonens egen produktion har orkesterverken på sistone intagit en central position. I maj 2014 uruppfördes hans andra symfoni "Johannes Angelos" som beställts av Helsingfors stadsorkester.

Mustonens skivproduktion är stor och omfattar ett flertal prisbelönta helheter, exempelvis inspelningen av

Alkans och Sjostakovitjs preludier som fått Edison- och Gramophoneprisen. Bland de senaste inspelningar kan nämnas en komplett inspelning av Beethovens pianokonsorter med Tapiola Sinfonietta, Respighis Concerto in modo misolidio med RSO och Sakari Oramo samt soloskivor med musik av bl.a. Bach, Tjajkovskij, Sibelius, Skrjabin, Rachmaninov, Prokofjev och Sjostakovitj.

Olli Mustonen har tilldelats kulturministeriets Finlandspris och han har förlänats Pro Finlandia-medaljen av Finlands Lejons orden 2003.

RADIONS SYMFONIORKESTER

Radions symfoniorkester (RSO) är Oy Yleisradio Ab:s orkester och har som uppgift att producera och befrämja finländsk musikkultur. Orkesterns chefsdirigent Hannu Lintu tillträdde sin post hösten 2013. RSO:s hedersdirigenter är Jukka-Pekka Saraste och Sakari Oramo.

Den ursprungliga tiomanna Radioorkestern grundades år 1927. På 1960-talet utvidgades den till en fulltalig symfoniorkester. RSO:s tidigare chefsdirigenter är Toivo Haapanen, Nils-Eric Fougstedt, Paavo Berglund, Okko Kamu, Leif Segerstam, Jukka-Pekka Saraste och Sakari Oramo.

Förutom de stora klassisk-romantiska mästerverken omfattar RSO:s repertoar en hel del nutida musik och orkestern uruppför årligen ett flertal verk som beställt av YLE. Till RSO:s uppgifter hör även att förse radions arkiv med friköpta inspelningar av hela den inhemska orkesterrepertoaren.

Under säsongen 2016–2017 uruppför orkestern fem verk beställda av Yleisradio och presenterar några av den finländska modernismens pionjärer: Väinö Raitio och Uuno Klami. Därtill omfattar programmet orkesterverk av Stravinskij, symfonier av Mahler och Bruckner, Haydns Årstiderna samt konserter av nutida kompositörer. RSO:s gäster är bl.a. sopranen Karita Mattila och mezzosopranen Michelle DeYoung, dirigenterna Esa-Pekka Salonen, Teodor Currentzis och Gustavo Gimeno samt pianisten Daniil Trifonov.

RSO har spelat in på skiva musik av bl.a. Mahler, Ligeti, Eötvös, Sibelius, Hakola, Lindberg, Saariaho, Sallinen, Kaipainen och Kokkonen samt premiärinspelningen av Armas Launis opera Aslak Hetta. Orkesterns skivor har fått pris av bl.a. BBC Music Magazine, Académie Charles Cros och MIDEM Classical. RSO:s skiva med Sibelius Lemminkäinen och Pohjolas dotter valdes till Critics' Choice i tidskriften Gramophone i december 2015. Med den inspelningen fick RSO och Hannu Lintu även det inhemska Emma-priset i kategorin Årets klassiska skiva 2015. Under säsongen 2016–2017 spelar orkestern in musik av bl.a. Sibelius, Prokofjev och Fagerlund.

RSO företar regelbundet konsertturnéer på olika håll i världen. Under säsongen 2016–2017 uppträder orkestern under Hannu Lintus ledning även i Suomussalmi, Kajana, S:t Michel och Kuopio.

RSO:s radiokanal är Yle Radio 1 som radierar alla orkesterns konserter. I allmänhet sänds såväl de utländska som de inhemska konserterna direkt. Konserterna kan även avlyssnas på RSO:s webbsidor (yle.fi/rso) och ses live i hög resolution. En stor del av konserterna televiseras också direkt i Yle Teema.